

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه صنعتی شاهرود

پردیس علامه امینی تبریز

عنوان واحد درسی:

کنش پژوهی (پژوهش در عمل)

مدرس: سید طاهر سیدی

نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

یک سؤال کلیدی:

آیا در پژوهش حین عمل به الگوهای پژوهش نیاز هست؟

مراحل پیشنهادی کنش پژوهی

الف. مطالب مقدماتی :

برنامه ریزی برای کنش پژوهی

ب. اقدام به پژوهش

- مشخص کردن موضوع یا عنوان پژوهش: تعیین کانون توجه
- تعریف واژه ها و اصطلاح های کلیدی: روشن کردن مفاهیم؛
- پیشینه تحقیق.

چرخه پژوهش در عمل

۱. توصیف وضعیت موجود.
 ۲. گردآوری اطلاعات (شواهد ۱).
 ۳. تحلیل و تفسیر داده های شواهد ۱.
 ۴. یافتن راه ها و گزینه های نو برای اجرا.
 ۵. اجرای راه های نو و نظارت بر آن.
 ۶. گرد آوری اطلاعات برای ارزیابی چگونگی تأثیر راه های نو (شواهد ۲).
-
-

۷. تحلیل داده های شواهد ۲.

۸. سنجش اعتبار راه های نو.

۹. اندیشه ورزی و تجدیدنظر احتمالی.

۱۰. نتیجه گیری نهایی و پیشنهادها.

۱۱. گزارش نویسی برای اطلاع رسانی.

نکته هایی درباره گام های پژوهش در عمل

موضوع پژوهش:

۱. عنوان نویسی و دشواری های آن.
۲. عنوان پژوهش باید درباره موضوع های کلاس درس باشد.
۳. در عنوان نویسی هم باید با دیگران مشورت کرد.
۴. پیش از پژوهشگر بودن باید پژوهش خوان باشیم.
۵. ضرورتی ندارد عنوان را حتماً با عبارت **چه گونه...** شروع کنیم

نکته هایی درباره گام های پژوهش در عمل

۶. عنوان باید کوتاه، روشن و دقیق باشد.
۷. موضوع پژوهش باید در حد توانایی پژوهشگر (معلم) باشد.
۸. تکراری و تقلیدی نباشد.
۹. پژوهش پذیر باشد.
۱۰. بررسی همسانی ها و ناهمسانی های عنوان های دانشگاهی و پژوهش در عمل.

پیشینه تحقیق

هدف از پیشینه تحقیق:

آگاهی از کارهای دیگران در مورد موضوع پژوهش ما، روش ها، یافته ها، ...

نکته ها:

- بهتر است خلاصه ای از پیشینه را نقل کنیم.
- باید از پژوهش های دیگران نتیجه گیری کرد.

انواع منابع در بررسی پیشینه تحقیق:

مقاله ها، کتاب ها، پایان نامه ها، پژوهش ها،
گزارش های چکیده های تحقیق، مطالب اینترنتی و ...

راه های آگاهی از پیشینه تحقیق

۱. پرسش از افراد:

همکاران، اهل نظر، کتابداران کتاب خانه ها، مسؤولان، پژوهشگران، کارشناسان و ...

۲. منابع نوشته شده:

کتاب ها، مقاله ها، چکیده ها، گزارش های تحقیق ها، خاطرات افراد به ویژه فرهنگیان، یادداشت های روزانه معلمان و مدیران، مراکز اسناد، فصل نامه ها و گاه نامه ها، اینترنت و سایت های آموزشی و پژوهشی و پایگاه های اطلاعاتی.

مراحل کنش پژوهی

۱. توصیف وضعیت موجود:

- ✓ مشخص کردن هدف و طرح مسئله
- ✓ توجه به مسائل کلاس درس و توصیف آن: دغدغه کلی معلم یا پژوهشگر
- پرسش هایی که برای پژوهشگر در این مرحله مطرح می شود شبیه این پرسش هاست:
- ✓ اکنون در وضعیت فعلی کار من چه می گذرد؟
- ✓ این جریان کار از چه نظر دارای اشکال و مسئله است؟
- ✓ چه کاری می توانم انجام دهم تا وضعیت بهبود یابد؟ ...

توصیه ها:

- با مسائلی که در مورد آن از شما کاری ساخته نیست کاری نداشته باشید.
- بکوشید در آغاز از کار کوچک شروع کنید.
- از مشارکت دادن دیگران غفلت نورزید.

مشخص کردن هدف

- اهمیت تعیین هدف.
- شرایط هدف نویسی مناسب.
- هدف های جزئی و هدف کلی.
- زبان و نوع جمله ها در هدف نویسی.

پرسش های تحقیق

- رابطه هدف و پرسش.
- اهمیت پرسش مناسب.
- هر پرسشی پرسش مناسب نیست.
- شرایط یک پرسش مناسب.
- چرا برخی ها نمی توانند پرسش مناسب طرح کنند؟
- خاستگاه پرسش ها: مطالعه، دقت و تأمل، گفت و شنود، داشتن دغدغه تغییر.

۲. گرد آوری اطلاعات

اهمیت داده ها در پژوهش

- هر پرسش تحقیق، داده های مناسب خود را می طلبد.
- اهمیت پاسخگویان در گردآوری اطلاعات: نباید از هرکسی هر پرسشی را پرسید.

انواع گردآوری اطلاعات

۱- اسناد و مدارک	۲- مشاهده
۳- مصاحبه	۴ - پرسش نامه

نکات قابل توجه:

✓ معیار داوری ثان را در مورد داده ها مشخص کنید.

✓ داده های جمع آوری شده لازم است به شواهد تبدیل شوند.

مفهوم شواهد:

✓ مفهوم شواهد تشخیصی (شواهد ۱)

✓ و شواهد داوری (شواهد ۲)

ابزارهای مناسب گردآوری اطلاعات در پژوهش حین عمل

✓ پژوهش در عمل نوعی پژوهش کیفی است. پس بهتر است از ابزارهای مناسب پژوهش کیفی استفاده کنیم.

✓ پژوهش در عمل نوعی مورد پژوهشی است. پس بهتر است از ابزارهای مناسب مورد پژوهی استفاده کنیم.

✓ پژوهش در عمل فعالیتی است غیررسمی و مشارکتی و دموکراتیک.

پس لازم است از ابزارهای مناسب این رویکرد استفاده کنیم. مانند مشاهده و مصاحبه و اسناد و مدارک.

سامان دهی و تحلیل داده ها

مفهوم سامان دهی:

بر طرف کردن تناقض ها

طبقه بندی داده ها:

علم یعنی طبقه بندی داده ها
تبدیل داده ها به شواهد

فنون سامان دهی

رمز گذاری

مفهوم رمز گذاری:

- ✓ داده های خام را به صورت مقوله های مفهومی تبدیل کردن.
- ✓ کاهش مکانیکی داده ها و گروه بندی تحلیلی آن ها.
- ✓ رسیدن به یک الگو یا ساختار مفهومی از انبوهی از داده ها.
- ✓ تعیین کردن بر چسب خاص به هر یک از واحدهای معنایی (کلمه، جمله، بند یا پاراگراف).

شرایط رمز گذاری: داشتن مهارت و آگاهی های پیشین نسبت به موضوع های گوناگون.

انواع رمز گذاری

رمز گذاری باز: در این رمز گذاری پژوهشگر از پیش در ذهن خود مفاهیمی برای رمز گذاری ندارد.

رمز گذاری محوری: همه داده ها را رمز گذاری می کند اما در نظر پژوهشگر مفاهیم خاصی دارای اهمیت هستند. در این رمز گذاری دو گام وجود دارد.

۱- رمز گذاری همه داده ها.

۲- رمز گذاری داده هایی که مورد نظر پژوهشگر است یا مفاهیمی که به دنبال آن می گردد. برای نمونه مفاهیمی مربوط به علت بی رغبتی دانش آموزان به درس انشا از میان کلیه داده های رمز گذاری شده.

رمز گذاری گزینشی: در این رمز گذاری پژوهشگر به دنبال داده های خاص است. یا به دنبال داده هایی است که داده های مورد نظر پیشین وی را تأیید کند.

نکته هایی در مورد سامان دهی داده ها

✓ طبقه بندی اساس علم است. کسی عالم است که بتواند طبقه بندی مناسب ارائه دهد.

✓ فهرست کردن مطالب بدون طبقه بندی آن ها کار ساده اما نامناسب برای کشف مجهول یا راه مناسب یا علت چیزی است.

✓ می توان بر مبناهای متفاوت طبقه بندی کرد: طبقه بندی بر مبنای جنسیت، سواد، اهمیت موضوع، تاریخ رخ داده ها، علت ها و معلول ها، راه حل های ممکن و رتبه بندی آنها.

۳- تحلیل داده ها

مفهوم تحلیل داده ها:

در تحلیل به داده ها معنی می دهیم. رابطه آن ها را باهم دیگر مشخص می کنیم. علت ها و معلول ها را ترسیم می کنیم. به پرسش های گوناگون پاسخ می دهیم (البته بر اساس داده های جمع آوری شده و سامان یافته).

در تحلیل داده ها هست که می فهمیم که آیا داده ها معتبر است یا نه؟

اگر داده ها تحلیل نشوند نمی توان به چراها و یا راه های حل مسئله دست یافت.

مراحل تحلیل داده ها

- ✓ بررسی های اولیه.
- ✓ تفکیک داده ها.
- ✓ مقوله بندی یا طبقه بندی داده ها.
- ✓ ارزش یابی داده ها.
- ✓ مقایسه داده ها.
- ✓ ترکیب داده ها.
- ✓ تعمق و اندیشه ورزی در مورد داده ها
- ✓ نتیجه گیری.

مراحل تحلیل داده ها

- مفهوم تحلیل کمی.
- مفهوم تحلیل کیفی.

الگوی های کیفی:

- ۱- الگوی شش پرسش: چرا؟ چگونه؟ چه کسی؟ چه چیزی؟ چه موقع؟ کجا؟
- ۲- روش ترسیم مفاهیم.
- ۳- روش تجزیه و تحلیل مسایل.
- ۴- چرا؟ چرا؟
- ۵- روش استخوان ماهی.

تفاوت ها و تشابه های تحلیل کمی و کیفی

تشابه ها:

- در هر دو رویکرد تحلیل بر اساس استنباط است.
- در هر دو رویکرد تحلیل ها روش مند و هدف مند هستند.
- در هر دو روش مقایسه به عنوان یک اصل پذیرفته شده است.
- در هر دو رویکرد تلاش بر این است که داده های معتبر به دست آید.

تفاوت ها:

- ❖ در تحلیل های کیفی استاندارد وجود ندارد.
- ❖ روش ها در پژوهش کیفی اغلب استقرایی است.
- ❖ در پژوهش کمی، تحلیل پس از پایان گردآوری داده ها صورت می گیرد.
- ❖ در پژوهش کیفی، تحلیل در جریان پژوهش نیز صورت می گیرد.
- ❖ در پژوهش کیفی، حین فرآیند پژوهش پرسش ها و داده ها مورد نقد قرار می گیرند.
- ❖ تفاوت در کدگذاری ها (کدگذاری عددی در پژوهش کمی).

۴- مشخص کردن راه های نو

✓ فهرست کردن راه های نو

✓ گزینش راه های نو مناسب برای اجرا

✓ نقد و اعتباریابی راه های نو توسط افراد گوناگون

۵- اجرای راه های جدید موقتی

چند نکته اجرایی:

- ۱- ضرورت همخوانی راه جدید با هدف و پرسش تحقیق.
 - ۲- راه جدید ممکن است راه مثبت و مناسب نباشد.
 - ۳- همیشه به راه هایی بیندیشید که امکان اجرای آن باشد.
 - ۴- بهتر است راه های انتخابی بر مبنای داده های جمع آوری شده باشد.
 - ۵- پیش از اجرا به جنبه های مختلف کار و دشواری های احتمالی بیندیشید.
-
-

برنامه ریزی برای اجرا

✓ هدف های اجرا را مشخص کنید: این هدف ها باید همخوان با هدف های کلی پژوهش باشد.

✓ وظایف هر فرد را به درستی در اجرا مشخص کنید.

✓ محل اجرا را تعیین کنید.

✓ امکانات لازم را تدارک ببینید.

✓ در صورت لازم مجور های لازم را بگیرید.

✓ مدت زمان لازم برای اجرا را مشخص کنید.

✓ به طور کلی مانند یک طرح درس همه جوانب را در نظر بگیرید.

ملاحظات حین کار

- سعی کنید کار مطابق با طرح پیش بینی شده پیش برود.
- بهتر است پیشرفت کار را روزانه یادداشت کنید.
- همواره پیشرفت کارتان را ارزیابی کنید (ارزیابی مرحله ای).
- همواره با دیگران مشورت کنید.
- رابطه شما با دیگران یک طرفه نباشد.

۶- ارزیابی از اقدام

✓ ارزیابی باید بر اساس معیار باشد.

✓ ارزیابی ها باید بر اساس داده ها باشد (شواهد ۲).

✓ ابزار گردآوری اطلاعات مشخص شود.

✓ داده ها باید به حد کفایت باشد.

۷- تحلیل داده ها / تحلیل ارزیابی

در این مرحله به این نوع پرسش ها پاسخ می یابیم:

- ☐ آیا این داده ها نشانگر تغییر هستند؟ به چه دلیل؟
- ☐ آیا تغییر های در نظر گرفته شده مطلوب هستند؟ به چه دلیل؟
- ☐ آیا شاخص های ارزیابی مناسب هستند؟
- ☐ آیا دانش آموزان و دیگر افراد ذیربط رضایت دارند؟ به چه دلیل؟
- ☐ آیا راه های پیش نهادی با ارزش های کلاس درس و مدرسه همخوانی دارند؟
- ☐ دشواری های راه جدید چیست؟ آیا می توان آن ها را برطرف کرد؟
- ☐ چه کسانی می توانند مناسب بودن راه جدید را تأیید کنند؟

۸- سنجش اعتبار راه های جدید

❑ چه کسانی می توانند در سنجش اعتبار مشارکت کنند؟

❑ چه کسی تصمیم گیرنده نهایی است؟

❑ داده های ارائه شده به عنوان عوامل اعتبار بخش (شواهد ۲)

❑ مشکلات ارزیابی ها:

❑ مشکل هدف های ارزیابی، برتر پروری و برتری جویی

❑ مشکل ارزیابان.

❑ مشکل معیار ارزیابی.

۹- تجدید نظر نهایی

✓ آیا راه جدید و داده های جمع آوری شده کفایت می کند؟ (تجدید

نظر از ویژگی های پژوهش در عمل است).

✓ چه بخش هایی به تجدید نظر نیاز دارد؟

✓ آیا در حال حاضر می توان این اشکالات را برطرف کرد؟

۱۰- نتیجه گیری نهایی و پیشنهادها

- هدف از تحقیق چه بود؟
- با چه پرسش هایی روبه رو بودیم؟
- چگونه گرد آوری اطلاعات کردیم؟
- پس از تحلیل به چه نتایجی رسیدیم؟
- علل مشکلات چه بود؟
- به چه راه های موقتی جدید دست یافتیم؟
- چگونه آن ها را به اجرا گذاشتیم؟
- چگونه راه های جدید را ارزیابی کردیم؟

۱۰- نتیجه گیری نهایی و پیش نهاد ها

□ به چه نتایجی رسیدیم؟

□ چه گونه اعتبارسنجی کردیم؟

□ از کل یافته ها چه نتایجی حاصل شد؟ (نتایج علمی و عملی)

□ برای بهبود کار چه پیشنهاد هایی داریم؟ (برای همکاران و مسئولان و

والدین و پژوهشگران)

□ ویژگی های پیشنهاد خوب و مناسب چیست؟

۱۱- گزارش نویسی و آگاه سازی

- اهمیت و ضرورت گزارش نویسی (آگاه سازی دیگران).
- فراهم ساختن نقد ها و اظهار نظر ها ، توسعه اندیشه ها و تغییر نگاه ها.

نکته هایی درباره نگارش گزارش:

- هدف از گزارش نویسی چیست؟
- مخاطبان چه کسانی هستند؟
- ساختار نوشته چه گونه باید باشد؟
- محتوای نوشته چه باید باشد؟
- برای خوب نوشتن به چه نکاتی باید توجه کرد؟

با سکر از توجه شما

